

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

УДК 304: 364-7

Л.М. ДУБЧАК,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Інституту кримінально-виконавчої служби, м. Київ

КОНЦЕПЦІЯ ТВОРЧОЇ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ МАРЕКА КОНОПЧИНСЬКОГО

Проаналізовано концепцію творчої ресоціалізації польського вченого, представника сучасної ресоціалізаційної педагогіки Марека Конопчинського. Досліджено методики впливу на соціально дезадаптованих членів суспільства, які отримали вирок позбавлення волі, з допомогою активації творчих і пізнавальних здібностей особистості. З'ясовано основні чинники впливу на засуджених з метою соціальної реадaptaції за допомогою методики творчої ресоціалізації.

Ключові слова: пенітенціарна практика, творча ресоціалізація, драматерапія, музикотерапія, терапія пластичним мистецтвом.

Постановка проблеми. У сучасній пенітенціарній практиці важливим завданням є пошук ефективних методик ресоціалізації осіб, стосовно яких винесено вирок позбавлення волі. Не існує єдиного погляду на те, якою має бути ресоціалізаційна програма щодо засуджених. Останніми роками набула популярності організація такої роботи із соціально неповноправними особами, яка спрямована на акцентуацію творчих здібностей особистості. У зв'язку з цим автор статті спробував проаналізувати такий підхід до ресоціалізації особистості, який набув у сучасній ресоціалізаційній педагогіці назви «творча ресоціалізація», та позначити її важливі дійові аспекти впливу на особистість.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми ресоціалізації засуджених досліджували як практики, так і теоретики пенітенціарної науки. Надзвичайно активними в пошуках наукового обґрунтування новітніх ресоціалізаційних методик впливу є польські вчені-пенітенціаристи. Розкриваючи тему статті, автор взяв за основу концепцію відомого польського вченого, фахівця в галузі ресоціалізаційної педагогіки – Марека Конопчинського. Також у статті використано посилання на дослідження вчених Чеслава Чапува, Томаша Рудовського, Дагни Шлеповронської, Марека Каламана та інших.

Формулювання мети. У контексті розв'язання проблеми реадaptaції соціально неповноправних осіб, застосовуючи методику творчої ресоціалізації, важливо з'ясувати основні чинники впливу, які уможливають ресоціалізацію засуджених. У зв'язку з вищезазначеним, метою наукового пошуку є з'ясування механізму дії двох процесів: розвитку структуральних чинників творчих і пізнавальних процесів соціально непристосованих суб'єктів і зміни їх соціальної поведінки, особистісних характеристик, естетичного та морального обличчя.

Виклад основного матеріалу. У сучасній пенітенціарній практиці широкою популярністю користуються методики творчої ресоціалізації, оскільки саме вони активують всі чинники (інтелектуальні здібності, естетичне та моральне виховання, психічні процеси, такі як мислення, пам'ять, уявлення, воля, увага, почуття), що впливають на соціальну реадaptaцію здеморалізованого суб'єкта. Відомий польський учений Марек Конопчинський вважає

телеологію творчої ресоціалізації найбільш зорієнтованою на відкриття і розвиток потенціалів у дітей, молоді і дорослих, в яких виявлено синдром суспільної непристосованості [3].

На думку Марека Конопчинського, потенціали – це певні функціональні структуральні чинники і механізми творчих процесів, що відкривають можливості знаходити нові способи розв'язання проблемних ситуацій і створювати альтернативні параметри індивідуальної і суспільної самоідентичності.

Головною метою творчої ресоціалізації, на думку вченого, є доведення до поєднання у результаті: перший – розвиток структуральних чинників творчих і пізнавальних процесів суспільно непристосованих одиниць, другий – зміна їхнього зовнішнього суспільного візерунку. У результаті має сформуватися модель нових параметрів особистості, які до цього були соціально непристосованими.

М. Конопчинські відзначає такі два способи роботи з вихованцями:

1) пристосувальна й адаптувальна поведінка вихованців до перебування в ресоціалізаційних відділках через примус до застосування регулюючих і організуючих норм; 2) вплив на підняття виховної активності для особистісного і соціального розвитку вихованців після звільнення із закладів і набуття навичок самостійної активності у відкритому середовищі [3, с. 154].

Перший спосіб роботи з вихованцем пенітенціарного закладу не передбачає виховного впливу для соціальної реадaptaції. Від нього можна чекати лише часткових ефектів, які мають тимчасовий характер, що породжує у підопічних механізми удаваної адаптації та удаваного підпорядкування нав'язаним інституційним регуляторам.

Другий спосіб впливу, за Мареком Конопчинським, є більш результативним. Тут йдеться про цілеспрямовану виховну роботу, яка ґрунтується на розвитку творчих потенціалів вихованців, так звана творча ресоціалізація, завдяки якій ресоціалізаційне виховання набуває характеру допомоги в розвитку вихованців і сприяє отриманню повного кінцевого ефекту [3, с. 154].

Творчими ресоціалізаційними впливами учений називає ті способи і механізми виховного впливу, які спрямовані не на корекцію чи психокорекцію зміни соціальних способів функціонування вихованців, а на розвиток структуральних чинників пізнавальних і творчих процесів осіб, які є соціально непристосованими. Тут відбувається вплив на особистість з метою активізувати як індивідуальне «Я», так і соціальне «Я». Такий тип впливу реалізується в творчій діяльності.

Творча ресоціалізація передбачає застосування особливих методів впливу на вихованців. Традиційно ці методи в ресоціалізаційній педагогіці називаються культуротехнічними (поняття культуротехніки до педагогічної літератури впровадив Чеслав Чапув у 1978 р.) [1].

Творчі методи ресоціалізаційного впливу мають активувати і розвивати структури та механізми творчих процесів у соціально непристосованих осіб з метою отримання запланованої зміни особистості. Виховні методи повинні спиратися на потенційні ресоціалізаційні можливості різних аспектів життя і людської активності, починаючи від розвитку інтересів і пристрастей.

Ресоціалізація, яка спирається на творчі методи впливу, має як об'єктивний, так і суб'єктивний характер (особовий і позаособовий) [3, с. 158–159].

Особові засоби ресоціалізації поділяються на ті, які пов'язані з особистістю вихованця, та ті, які пов'язані з особистістю вихователя та іншими особами (педагогічним персоналом та іншими дорослими особами, які перебувають в найближчому оточенні вихованця).

До позаособових засобів ресоціалізаційного впливу належать сприяючі чи організуючі адміністративно-правові системи (приписи, які регулюють функціонування інституції), інфраструктура, локальні умови, соціальний інституційний клімат тощо.

В інституційних умовах можна проектувати методичні заняття, спрямовані на виховання особистості у вимірі особовому і соціальному. Основними засобами такого виховання, на думку Марека Конопчинського, можуть стати залучення вихованців до творчості через драму, музику та пластику. Розглянемо кожен з них.

Драма є педагогічним методом впливу на вихованця, який має важливе значення як у розвитку інтелектуальних здібностей, так і взагалі виховання. Її перевага полягає в тому, що її можна застосовувати, незважаючи на інтелектуальний рівень розвитку вихованців. Вона

активує одночасно мисленнєві й емоційні процеси (активізує уявлення, емоції, інтуїцію) з метою по-новому подивитися на світ, на себе та інших, а також мобілізує вихованця до діяльності [3, с. 162]. Разом з тим фахівець в галузі ресоціалізаційної педагогіки Дагна Шлеповронська зазначає, що драмотерапія дає змогу з допомогою символічної комунікації через входження в роль дослідити значення відповідної поведінки [5, с. 15].

Звісно, існує різниця між розумінням драми, театром і театром ресоціалізаційним. Спільною рисою драми і театру є гра в ролях. А різниця полягає в тому, що в драмі роль переживається навколо особистої ситуації чи події, а театральна роль стосується долі і переживань інших осіб. У драмі постає завдання зіграти роль, яка надихається самим учасником тут і тепер, а в театрі кожна роль є продуктом режисерської роботи. Також у драматичній грі (на відміну від театральної) немає поділу на акторів і глядачів [3, с. 162–163].

Крім того, можна ще розрізнити класичну драму та драмотерапію. Метод класичної драми використовується в основному в навчанні дітей і молоді з метою дидактичної, виховної і соціальної активізації, а другий – у глибших терапевтичних засадах. Драмотерапія є в певному сенсі творчою драмою, зорієнтованою на терапевтичну і психотерапевтичну мету.

Зазвичай драматичні заняття розпочинаються з проведення комплексу занять, які сконцентровують увагу учасників на їх виконанні. Під час занять надзвичайно широко використовуються імпровізація. Відповідно до цього можна зазначити так: 1) активізація творчого потенціалу учасників драми; 2) з'ясування діагнозу причин соціальної дезадаптації вихованця [3, с. 164].

Марек Конопчинські описав, як повинна здійснюватися драмотерапія. Драматична діяльність складається з кількох частин, так званих сесій, і повинна тривати від трьох до дев'яти місяців щотижневих, регулярних зустрічей.

Перша сесія циклу багатомісячних драматичних зустрічей полягає у презентації сценічної майстерності, де відбувається знайомство з технічною стороною роботи та з'ясуванням проблем, які можуть виникати в процесі роботи. Учасники драматичних занять в першу сесію зазвичай демонструють ненатуральну поведінку. Часто це супроводжується навіть агресивною і бунтівною поведінкою, а виникає вона через зіткнення з незвичною ситуацією.

Друга сесія драмотерапії реалізовується за схожим принципом до першої. Відрізняється вона лише тим, що залучається тут більший діапазон засобів вираження і поглиблення пізнавальних переживань. Використовуються різні способи гри як через вербальні, так і невербальні засоби.

Кожна чергова сесія розпочинається з того, що з'ясовуються, відкриваються і аналізуються ситуації, які добре відомі з життя. Кожна наступна сесія все більше активізує творчі потенціали мислення учасників, коли відкривається можливість розвинути у вихованця власні прагнення розв'язати ці проблемні ситуації.

Таким чином, драмотерапія крок за кроком через добре продуманий перелік сесій навчає вихованця шукати інноваційні способи розв'язання проблемних ситуацій, що є добрим інструментом впливу на вихованців.

Звісно, застосування методики драмотерапії у ресоціалізаційній програмі вимагає доброї підготовки, належної компетенції пенітенціарних педагогів та їх витривалості. Незважаючи на це, драма належить до популярних методів творчої ресоціалізації.

Серед інших методів ресоціалізаційного впливу, які мають педагогічно-терапевтичний ефект, Марек Конопчинські виділяє музику, яка може підтримувати розвиваючі процеси соціально непристосованої особи. Як зазначає вчений, роль музики в процесі ресоціалізації засуджених недостатньо проаналізована. Однак цей метод у сучасних ресоціалізаційних закладах активно застосовують як щодо дорослих, так і молодих вихованців.

Терапія музикою є одним з практичних виховних заходів, який переживає ренесанс інтересу. Про її дію вже давно знають в медицині, зокрема в реабілітації різних захворювань, що пов'язані з проблемами рухового апарату, дихання та новоутворень. Також доведено позитивну роль музики в психотерапії щодо лікування психічних хвороб. Музикотерапію застосовують в роботі з розумово відсталими дітьми, сліпими, недієздатними у зв'язку з аутистичними хворобами і проблемами з руховим апаратом.

Музикотерапія також використовується як один з комплексних виховних методів у ресоціалізації як осіб, які отримали вирок позбавлення волі, так і тих, які залежні від алкоголю і психоактивних препаратів.

Музикотерапія, як зазначає Марек Конопчинські, є ефективною в ресоціалізаційній програмі, оскільки розвиває відчуття ритму, що приводить до актів спонтанної фізичної і мисленнєвої експресії. Такі заняття музикотерапією характеризуються атракційністю і відсутністю монотонності.

У музикотерапії проводяться заняття зі спільного виконання пісень, гри на інструментах, вистукування ритму і рухів. Тут музика служить стимулятором виконання ряду фізичних, рухових та інтелектуальних дій. У зв'язку з цим у музикотерапії можуть використовуватися різні жанри музики, залежно від чого настає або зниження рівня негативних емоцій, або їх модифікація і піднесення їх у напрямі до позитивних емоцій. Цим музикотерапія допомагає розвитку структурних чинників творчих ресоціалізаційних процесів і має на меті активувати інтелектуальні процеси, пробудити метафоричне й асоціативне мислення підопічних. Вона впливає на психосоматичну і рухову координацію соціально непристосованої моделі [3, с. 169–170].

Загалом ресоціалізаційні музикотерапевтичні заняття повинні бути складовою набору комплексу ресоціалізаційного впливу. Музика, яка проникає в глибини людської психіки, може навчати. Музичне пізнання можна доповнювати словом, малюнком, танцем, що справляє додатковий терапевтичний вплив, а також указує на можливість поєднання музикотерапії з вербальними, тренінговими та психоаналітичними методами.

Важливим завданням у музикотерапії має бути підбір відповідного репертуару та форм терапевтичної праці, які роблять можливим досягнення поставлених цілей. Музика може виконувати як функцію терапевтичну, так і профілактичну для запобігання соціальної неадаптованості суб'єктів соціальних процесів.

Використання музики з ресоціалізаційною метою може бути цінним і в тому разі, коли її використовують для прослуховування в групі. Музикотерапія такого типу забезпечує більш швидке досягнення мети в полегшенні соціальної комунікації соціально непристосованих осіб.

Як зазначає Марек Конопчинські музикотерапевт щоразу повинен свідомо підходити до відбору музичної програми, оскільки терапія через музику може різко впливати на психонастрій вихованців, від чого може мати навіть небажані наслідки. Так, вихованці можуть досить бурхливо реагувати на музику, наприклад, у формі плачу, різко залишати заняття, кричати, голосно сміятися тощо.

Загалом процес впливу музики на психіку вихованця проходить за двома фазами. Перша фаза полягає в пошуку ретроспективного погляду на себе, завдяки переживанню тих емоцій, які пов'язані із самою людиною. У цій фазі прослуховування музики призводить до внутрішньої конфронтації між власним пережитим і власними емоційним досвідом та елементами мислення про себе та інших людей. Таким чином відбувається часткова зміна пізнавальних процесів і бачення самого себе.

У другій фазі впливу музики здійснюється активізація у вихованця структуральних чинників і механізмів розвитку. Застосування музичних вправ формує більш зрілий погляд на себе. Так, вимальовуються нові способи інтерперсонального і соціального функціонування вихованця. З допомогою такого способу, під впливом музики соціально непристосований вихованець починає модифікувати свій спосіб мислення про себе [3, с. 175].

Таким чином, музикотерапія є одним з досить ефективних способів організації ресоціалізаційних програм осіб, які отримали вирок позбавлення волі. При цьому музика стає не самоціллю, але виховно-ресоціалізаційним засобом. Контакти з нею є важливим чинником розвитку особистих і соціальних почуттів, морального обличчя вихованця, і діє вона більш безпосередньо, емоційно сильніше і динамічніше, ніж інші мистецтва. Музикотерапія дає змогу урухомити певні психічні процеси: дати можливість заспокоїтися, відновити свій емоційний стан, мобілізуватися до дії; подолати стреси, певною мірою звільнитися від прихованих думок і почуттів.

Також серед універсальних і широко застосовуваних методів та форм розвитку уявлення, мислення та інших структурних мисленнєвих чинників, які впливають на творчі способи функціонування дітей, молоді та дорослих осіб, можна виділити пластичне мистецтво. Як і музику, пенітенціарні вихователі щоразу частіше намагаються використовувати пластичне мистецтво у ресоціалізаційних програмах. Цей напрям педагогічного впливу вико-

ристовується в ресоціалізації як неповнолітніх, так і дорослих осіб, які перебувають в пенітенціарних закладах. Ця методика спирається на природне бажання кожної людини до вираження своїх емоцій у графічній формі. Адже згідно з дослідженнями, що проведені у ресоціалізаційних закладах, молодь, яка є соціально непристосованою, охоче активізується в процесі занять з пластикою.

Пластичне виховання спрямовує до тих творчих потенціалів, які мають своє коріння у візуальних контактах людини зі світом. Воно в певному сенсі вибудовується на спостереженні світла, барв, величини, фактур, напрямів тощо, що дозволяє змінити у властивий спосіб себе, своє мислення, врешті-решт підготуватися до участі в культурному житті.

Марек Конопчинські стверджує: те, що людина творить, стає частиною її кругозору, ознакою творчої або деструкційної діяльності. Адже стан навколишнього середовища не є достатнім для нормального функціонування і розвитку психіки людини. Передавання зображення за допомогою барв, ліній, форм пробуджує нові емоції та настрої. Пластика, яка має здатність знаходити порозуміння з людиною власною візуальною «мовою», може стати способом відпочинку, розвіювати сумніви, вказувати на конфлікти, орієнтувати на нові вектори дії.

Пластичне виховання соціально непристосованої молоді має включати як теоретичне знання про мистецтво, так і практичну її реалізацію. Як зазначає Томаш Рудовські, пластична освіта (в контексті вивчення історії розвитку художніх мистецтв) характеризується отриманням знань про мистецтво і водночас розвитком творчих здібностей на основі доробку наук про виховання – знань з галузі психології виховання і розвитку. Знання й уміння розрізняти стилі, напрями, тенденції та їхніх представників є елементом естетичного виховання, що поступово приводить до розвитку особистості вихованців в індивідуальному і соціальному плані [4, с. 190].

Однак пластична терапія не може зводитися лише до нагромадження інформації про історичні факти в розвитку мистецтва. Вона має навчати безпосередньо мистецтву. Марек Конопчинські наполягає, що особи, які беруть активну участь в такій формі пластичної терапії, як безпосередня робота над створенням малюнка невербальним способом, відображають в ньому важливий для них зміст емоцій, мислення та уявлення. Це допомагає активізувати мисленнєву діяльність учасників процесу ресоціалізації в пошуках розв'язання найскладніших проблем, створюючи можливості для корекції негативних емоцій і заміни їх на позитивні емоції [3, с. 181].

Загалом робота над малюнком є заняттям улюбленим серед молоді, у тому числі й серед соціально непристосованої. Очевидно, що той, хто малює, намагається в розмаїтті кольорів розповісти досить широко свою історію.

Однак є певні складнощі, які супроводжують таку форму ресоціалізаційних впливів, як пластичне мистецтво. До них можна віднести вияв певних захисних механізмів, таких як втеча до вербального вираження теми (написи) чи повторювання у кожній темі тієї самої символіки. Засобами подолання таких складнощів може стати спільне обговорення групою певного захисного вибору, що дійсно є дійовим і зазвичай ламає подальший натиск вихованця.

Проведення арт-терапії через пластичне мистецтво повинно мати професійний підхід. Марек Конопчинські описав це таким чином. Розпочинаючи заняття, вихователь має подати тему, яка найчастіше описує сильно забарвлену емоційну ситуацію (якщо хтось когось чи щось ненавидить, кохає, боїться; певні переживання, які весь час тримає в пам'яті тощо). Учасник має сам обрати техніку малювання, формат паперу, на якому буде виконувати завдання, та олівці чи ручки. Також він сам має вирішити, чи малюнок буде однобарвний, чи багатобарвний.

Після закінчення малювання група має спільно обговорити кожен роботу, інтерпретуючи як форму, так і зміст, уявляючи виражену проблематику конфлікту через бачення вихованця.

Ресоціалізація через пластику найчастіше проводиться в групі, що сприяє використанню творчої пластичної та малярської активності до виокремлення проблем деяких членів групи чи групи як цілості. Опосередкованою метою пластики є полегшення члену групи мовлення щодо проблем, які є складними для вербалізації, будучи уявленнями, які стосу-

ються попередніх несвідомих емоційних переживань. Головною метою пластики є стимульований розвиток структуральних чинників творчого процесу вихованців. Через пластичну діяльність ми в змозі, окрім породження позитивних емоцій, також розвивати структуру мислення, уявлення і пам'яті соціально непристосованих осіб.

Таким чином, ресоціалізація через пластику сприяє досягненню опосередкованих і безпосередніх цілей, а саме вираження конфліктного змісту пережитого чи інформації, що уявляємо стосовно себе, до оточуючих осіб чи діяльності; демонстрація реакцій у різних важливих ситуаціях; пізнання відносин і пережитого в контактах з людьми; усвідомлення власних прагнень, потреб і планів; корекція сильно пережитих емоцій, складних уявлень за звичайних умов; зняття напруження в конфліктних ситуаціях у групі, інформація про динаміку в групі; діагностична функція для вихованців; розвиток структуральних чинників емоційних процесів; розвиток структуральних чинників процесу уявлення, метафоричного мислення і аналогії, процесу пам'яті та перцепції.

Висновки. Таким чином, одним із засобів позитивного впливу на засуджених з метою соціальної реадaptaції в сучасній ресоціалізаційній педагогіці є методи творчої ресоціалізації, які спрямовані на акцентуацію творчих здібностей особистостей. У розроблення основних засад впливу методів творчої ресоціалізації на соціально дезадаптованих членів суспільства значний внесок здійснив польський вчений Марек Конопчинський.

Творча ресоціалізація сприяє акцентуації творчих здібностей особистості, активізує всі чинники психічних процесів (мислення, пам'ять, уявлення, волю, увагу, почуття), розвиває інтелектуальні здібності, сприяє естетичному та моральному вихованню.

Творчими методами ресоціалізаційного впливу є драмотерапія, терапія музикою та пластичними мистецтвами. Кожен з них потребує власного підходу до організації роботи з вихованцями і впливає на різні сторони психічних процесів особистості. Проте кожен з цих методів, як видно з досліджень практикуючих пенітенціаристів, дає значні ефекти в реадaptaції соціально дезадаптованих осіб і широко використовується в сучасній пенітенціарній практиці.

Список використаних джерел

1. Czapów Cz. *Pedagogika resocjalizacyjna* / Czesław Czapów, Stanisław Jedlewski. – Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1971. – S. 386–391.
2. Kalaman Marek R. *Rola i znaczenie wychowawcy penitencjarnego w procesie wykonywania kary pozbawienia wolności* / Marek R. Kalaman // *W dazeniu do skutecznej resocjalizacji*. Pod red. Arkadiusza Kaminskiego. Warszawa, 2013. – S. 181–199.
3. Konopczynski M. *Kryzys resocjalizacji czy(li) sukces działań pozornych: refleksje wokół polskiej rzeczywistości resocjalizacyjnej* / M. Konopczynski. – Warszawa, Pedagogium Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Warszawie, 2013. – 242 s.
4. Rudowski Tomasz. *Pytania i odpowiedzi dla potrzeb edukacji plastycznej i arteterapii w resocjalizacji niedostosowanych społecznie* / Tomasz Rudowski // *Profilaktyka społeczna i resocjalizacja w nurtach inkluzji. Doświadczenia, problemy, perspektywy międzynarodowe*. Redakcja naukowa: Barbara Jezierska, Andrzej Rejzner, Paweł Szczepaniak, Adam Szecowka. Warszawa, 2013. – S. 189–209.
5. Slepowska Dagna. *Teatr psychoterapii. O praktykowaniu teatru obrzędowego*. – Warszawa: Centrum praw kobiet, 2010. – 126 s.

References

1. Czapów, Cz., Jedlewski, S. (1971). *Pedagogika resocjalizacyjna* [Pedagogy Rehabilitation]. Czesław Czapów, Stanisław Jedlewski. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe Publ. pp. 386-391. (In Polish).
2. Kalaman, Marek R. (2013). *Rola i znaczenie wychowawcy penitencjarnego w procesie wykonywania kary pozbawienia wolności. W dazeniu do skutecznej resocjalizacji* [The role and importance of the penitentiary educators in the process of execution of the penalty of imprisonment. The efforts for effective rehabilitation]. Ed. by Arkadiusz Kaminski. Warszawa. pp. 181-199. (In Polish).

3. Konopczynski, M. (2013). *Kryzys resocjalizacji czy(li) sukces dzialan pozornych: refleksje wokol polskiej rzeczywistosci resocjalizacyjnej* [The crisis rehabilitation or) the apparent success of activities: reflections around the Polish reality rehabilitation]. Warszawa, Pedagogium Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Warszawie. 242 p. (In Polish).

4. Rudowski, Tomasz. (2013). *Pytania i odpowiedzi dla potrzeb edukacji plastycznej i arteterapii w resocjalizacji niedostosowanych społecznie. Profilaktyka społeczna i resocjalizacja w nurtach inkluzji. Doswiadczenia, problemy, perspektywy miedzynarodowe* [Questions and answers for art education and art therapy in rehabilitation of socially maladjusted. Social prevention and rehabilitation in the depths of inclusion. Experience, Problems, Perspectives International]. Ed. by Barbara Jezierska, Andrzej Rejzner, Pawel Szczepaniak, Adam Szecowka. Warszawa. pp. 189-209. (In Polish).

5. Slepowska, Dagna. (2010). *Teatr psychoterapii. O praktykowaniu teatru obrzedowego* [Psychotherapy Theatre. The practice of the ritual theater]. Warszawa: Centre for Women's Rights Publ. 126 p. (In Polish).

В статье анализируется концепция творческой ресоциализации польского ученого, представителя современной ресоциализационной педагогики Марека Конопчинского. Исследуются методики воздействия на социально дезадаптированных членов общества, которые получили приговор лишения свободы, с помощью активации творческих и познавательных способностей личности. Предприняты попытки выяснения основных факторов воздействия на осужденных с целью социальной реадaptации с помощью методики творческой ресоциализации.

Ключевые слова: пенитенциарная практика, творческая ресоциализация, драмотерапия, музыкотерапия, терапия пластическим искусством.

The concept of creative re-socialization of the Polish scholar, representative of contemporary re-socialization pedagogy Marek Konopczynski is analyzed. The methods of influencing socially maladjusted members of the public, who have received a prison sentence, through activation of creative and cognitive abilities of the individual are researched. The attempts to clarify the main factors influencing prisoners are made with the aim of social rehabilitation by way of using methods of creative re-socialization.

Key words: penitentiary practice, creative re-socialization, drama-therapy, music therapy, plastic art therapy.

Одержано 9.10.2015.